Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: HE 14/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Maa-ja metsätalousvaliokunnan tehtävänalaan liittyvien asioiden osalta on positiivista, että muutoksen yhteydessä ei pieniä yksityiskohtia lukuun ottamatta ole lähdetty uudistamaan hallinnonalan substanssilainsäädäntöä. Pääosin maa-ja metsätalousvaliokunnan alaisissa asioissa muutoksessa on kyse siitä, että tietyt toiminnot siirtyvät maakuntien hoidettavaksi ja maakunnan poliittisen ohjauksen alle lähes sellaisenaan.

On tärkeää, että kaikki maakunnat voivat hoitaa maa- ja elintarviketalouden ja maaseudun kehittämisen tehtäviä, elleivät maakunnat sovi toisin maakuntalaissa tarkoitetulla tavalla ja Maaseutuviraston kanssa vahvistettavassa maksajavirastosopimuksessa. Esityksen mukaisesti lähes kaikki ELY-keskusten ja kuntien nykyisin hoitamat maaseutu- ja maataloushallinnon tehtävät siirtyvät maakunnille, mikä selkeyttää Ruokaviraston perustamisen ohella nykyistä melko moniportaista maaseutuasioiden hallinnointia.

Yksittäisten tehtävien osalta, kuten porotalousasioiden hoitamisen osalta on järkevää, että tehtävät hoidetaan kuten nykyäänkin Lapin maakunnan toimesta. Samoin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallisten hankkeiden keskittäminen Päijät-Hämeen maakunnan tehtäväksi on luontevaa ainakin kuluvan EU:n rahoituskauden loppuun asti.

Maakuntahallinnon ja tulevan maakunnan kannalta olisi tärkeää, että ruoka- ja luonnonvara-asioissa maakunnille jäisi riittävästi keinoja ja ohjelmallista väljyyttä kohdentaa ja vaikuttaa eri ohjelmien alaisten kehittämisrahoitusten suuntaamiseen. Nyt valtakunnallinen maaseutuohjelma, täydennettynä alueellisilla maaseutuohjelmilla, määrittelee ohjelmatasolla suhteellisen tarkasti mihin kohteisiin rahoitusta on myönnettävä. Ainakin tulevan ja tulevien ohjelmakausien osalta maakunnille tulisi jättää enemmän liikkumavaraa alueellisen rahoituksen suuntaamiseen kunkin maakunnan lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Esityksen mukaan eläinlääkintäpalveluiden julkisia palveluja mitoitettaessa peruseläinlääkäripalvelua ei tarvitse järjestää muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten, jos palvelua on alueella muutoinkin saatavilla. Nykytilanteessa tämä mahdollisuus on hyvin rajalinen, sillä kattavia palveluja on toistaiseksi tarjolla lähinnä vain muutamissa suurimmissa kaupungeissa. Tästä syystä on hyvä, että eläinlääkintäpalveluiden lainsäädännön nykytila ei muutu, kuten esityksen sisältö onkin.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien osalta maakunnalle ei tulisi antaa mahdollisuutta siirtää eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuuta kunnalle tai kuntayhtymälle muualla kuin pääkaupunkiseudulla. Nyt lakiluonnoksessa mainittu raja (30 htv) tulisi olla esitettyä korkeampi, jotta palvelujen pirstoutuminen pääkaupunkiseutua pienemillä alueilla ei olisi mahdollista. Palvelujen pirstoutuminen maakuntaa pienemmiksi alueiksi uhkaa tehtävien järkevää organisointia ja vaarantaa maakuntien reuna-alueiden tehtävien hoitamisen.

Tulevaisuudessa lainsäädännön tulisi mahdollistaa nykyistä paremmin eri toimijoille mahdollisuudet toimia yhtenä palvelutuottajana maakunnan järjestämisvastuulla olevissa tehtävissä myös MMM:n hallinnonalalla. Palvelun tuottamista voitaisiin avata enemmän esimerkiksi valvontaan (Eviran ohjaamat valvonnat) tai eläinlääkintähuoltoon liittyviin tehtäviin.

Lomituksen osalta maakunnille muodostuu mahdollisuus hankkia palveluja yksityiseltä sektorilta maakunnan niin halutessa vaikkakin tällä hetkellä yksityisten lomituspalveluyritysten osuus lomituspalvelujen tuottamisesta on hyvin pieni. Markkinoilla toimivien palveluntuottajien kautta tehtävien tekemiseen muodostuisi kilpailutilanne, joka haastaisi sekä palveluntuottajat että maakunnan oman tuotannon. Markkinaehtoisten palveluntuottajien onnistunut mukaan ottaminen uudistaisi toimintatapoja ja kilpailun kautta palvelujen tuottamiseen saataisiin tehokkuutta.

Pääosa kalatalous- ja vesitaloustehtävistä tulee jokaisen maakunnan vastuulle. Näiden tehtävien osalta lainsäädäntöön on tulossa vahva velvoite yhteistyöstä. Monissa maakunnan kalatalous- ja vesistötehtävissä tämä tarve yhteistyölle onkin ilmeinen. Tärkeää olisi maakuntien elinkeinojen kehittämisen kannalta kuitenkin lakiesitystä selkeämmin mahdollistaa ja kannustaa kalatalouden eri tehtävien ja elinkeinorahoituksen integrointia osaksi kunkin maakunnan rahoitus- ja kehittämispalveluja.

Maakuntien rahoituksen osalta lomituspalvelujen alustavat rahanjakoperusteet eivät turvaa ainakaan Pohjois-Pohjanmaan lomituspalvelujen rahoitusta. Nykyinen jakomalli laskee rahoituksen perustuen maatilojen lukumäärään. Tämä laskentatapa antaa Pohjois-Pohjanmaalle noin 18,5 milj. euroa, kun lomituksen rahoitus ja kustannukset ovat tällä hetkellä yli 29 milj. euroa. Oikeampi tapa rahanjakoperusteena olisi käyttää kotieläintilojen lukumäärää tai muuta parempaa tapaa, joka vastaisi todellisia kustannuksia.

Oulussa 3.4.2018

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Maakuntajohtaja Pauli Harju